

Т. В. Пімінёнкава
Навук. кір. **В. С. Новак**,
д-р філал. навук, прафесар

ТРАДЫЦЫІ ПАХАВАЛЬНАЙ АБРАДНАСЦІ НА БРАГІНШЧЫНЕ (ПЕРАДПАХАВАЛЬНЫ ПЕРЫЯД)

Пахавальная абраднасць Брагіншчыны – адметная сістэма лакальных традыцый. Чалавека здаўна цікавілі пытанні замагільнага жыцця, ці існуе яно і як “правесці” нябожчыка на той свет так, каб ён не забраў нікога з сваёй сям’і. Пахавальную абраднасць можна падзяліць на некалькі этапаў: перадпахавальныя дзеянні, звязаныя з фіксацыяй факта смерці, уласна пахаванне, абрады, якія выконваліся пасля пахавання.

Сутнасць перадпахавальнага перыяду заключаецца ў вялікай колькасці абрадавых дзеянняў, да разгляду якіх варта звярнуцца. У хаце, дзе памёр чалавек, абавязкова патрэбна было завесіць усе люстэркі, карціны, тэлевізары: “Як чалавек памірае, да зеркала закрыць нада, карціны, целевізар, бо ета як дзверы ў другі мір” (запісана ў в. Крыўча ад Гаўрыленка Марыі Іванаўны, 1937 г. н.).

Важным этапам перадпахавальнай часткі з’яўляецца абмыванне цела памерлага і яго апрананне: “Умер чалавек і яго начынаюць мыць, адзяваць. Еслі жэншчына памерла, дак жэншчыны мылі, мужчына – мужчыны” (запісана ў в. Крыўча ад Агароднік Зоі Мікалаеўны, 1949 г. н.). Спецыфічнай рысай перадпахавальнай часткі пахавальнага абраду Брагіншчыны з’яўляецца выкарыстанне ў ім аднаго з самых незвычайных жанраў вуснай паэзіі – галашэнняў. Звычайна пачыналі галасіць у ноч пасля смерці чалавека (было прынята, каб гэтую ноч памерлы “праводзіў дома”). Галасілі толькі родныя памерлага, нікога з іншых вёсак не наймалі, у параўнанні з традыцыямі іншых мясцовасцей Беларусі. Жанчыны галасілі, але без слёз, бо гэта магло, паводле народных вераванняў, нашкодзіць памерламу на “тым свеце”: «Галасілі ў нас свае, нікога не нанімалі. Прыходзілі, прытуляліся да цела і галасілі. Няльзя, штоб капалі слёзы на цела, бо ета магло сільна наврэдзіць на тым свеце чалавеку» (запісана ў в. Крыўча ад Галяк Галіны Сяргееўны, 1942 г. н.). У галашэннях знайшлі адлюстраванне ўяўленні аб “тым свеце”, глыбокім смутку па нябожчыку, яго лепшых якасцях, ролі сям’і і ўзаемаадносінах з ім, умовах жыцця і побыту і інш. У галашэнні ўдавы па мужу гучыць матыў папроку да Бога, які разлучыў яе з мужам, а таксама да нябожчыка (навошта ён пакідае яе з дзеткамі).

Пахавальныя абрады і галашэнні Брагіншчыны захоўваюць агульнаэтнічную аснову і вылучаюцца адметнымі лакальнымі асаблівасцямі, а таксама сведчаць пра ўстойлівасць захавання і багацце міфалагічных уяўленняў, шырока прадстаўленых у прыкметах і навер’ях.

В. С. Расол
Науч. рук. **Е. А. Кастрица**,
канд. філал. навук, доцент

ПРИНЦИПЫ МИРОПОНИМАНИЯ В ТВОРЧЕСТВЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА

На личность автора, его мировоззренческие установки оказывает влияние и опыт авторов предыдущих эпох, и знания современников, и осознание лично пережитого. Известно, что на творчество В. В. Набокова в значительной степени повлияли старшие символисты, однако сам В. В. Набоков не участвовал в литературной жизни Серебряного века. Впоследствии он изучил символизм, пересмотрев при этом отдельные его положения.

Так, переосмысливая законы символизма, В. В. Набоков наделяет понятие «двоемирие» [1] новым собственным смыслом. «Сверхреальность» в его творчестве – это потусторонний мир, зашифрованный с помощью языковых и стилистических приёмов, в то время как для символистов это мир, нуждающийся в упрощении и раскрытии его основных принципов. В одном из своих стихотворений В. В. Набоков пишет: «*В этом мире страшно, не нашем, Боже, буквы жизни и целые строки наборщику переставили*» [2].

Необходимо также отметить «божественность» авторского сознания, которая выделяется исследователями как одна из важнейших частей авторского миропонимания. В. В. Набоков-автор, подобно Богу, творит внутри текстового полотна свой мир, который подчиняется только самым основным законам, базируясь в основном на созданных автором условиях.

В романе «Ада, или Радости Страсти» В. В. Набоков в полной мере раскрывает все уровни своего сознания через течение художественного времени, необузданность фабулы и игру с персонажами и читателем.

Таким образом, если резюмировать данные, полученные в ходе исследования, можно сделать следующие выводы: задача В. В. Набокова как создателя заключена в том, чтобы в полной мере взаимодействовать с читателем и собственным миром через опыт своего миропонимания.

Литература

1 Коваленко, А. Г. Принцип двоемирия в русской литературе XX века [Электронный ресурс] / А. Г. Коваленко. – Режим доступа: Принцип двоемирия в русской литературе XX века (urfu.ru). – Дата доступа: 10.04.2022.

2 Набоков, В. В. Стихотворения и поэмы / В. В. Набоков. – Москва: Современник, 1991. – 578 с.

М. П. Саўкова

Навук. кір. З. У. Шведава,

канд. філал. навук, дацэнт

ПРЫСЛОЎНЫЯ ФРАЗЕЛАГІЗМЫ З КАМΠΑНАМ-ТАПОНІМАМ

У працэсе аналізу фразеалагізмаў (далей ФА) з кампанам-тапонімам (110 адзінак), крыніцай выяўлення якіх паслужылі слоўнікі ФА беларускай літаратурнай і дыялектнай мовы [1; 2; 3], асаблівая ўвага была звернута на ФА, якія паводле часцінамоўнай прыналежнасці суадносяцца з прыслоўямі. Выбар адзначаных ФА абумоўлены тым, што яны з'яўляюцца самым шматлікім семантыка-граматычным тыпам (33 адзінкі).

Паводле семантыкі прыслоўныя ФА, як і прыслоўі, дзеляцца на дзве групы: азначальныя і акалічнасныя. Азначальныя ФА абазначаюць уласцівасці, якасці, меру, ступень і спосаб дзеяння і адпаведна падзяляюцца на тры разрады: 1) якасныя (адказваюць на пытанне *як?*): *як святы турэцкі* 'нічога не робячы' [2, с. 745] і інш.; 2) колькасныя (адказваюць на пытанні *колькі?*, *у якой ступені?*): *поўны Кітай* 'вельмі многа. Пра людзей' [3, с. 257] і інш.; 3) спосаб дзеяння (адказваюць на пытанні *як?*, *якім чынам?*): *галопам па еўропах* 'павярхоўна, не сур'ёзна, не ўдаючыся ў дэталі' [1, с. 417] і інш. Акалічнасныя ФА абазначаюць месца, час, прычыну і мэту дзеяння і прымыкаюць толькі да дзясловаў. Прыслоўныя ФА з кампанам-тапонімам прадстаўлены толькі 2 разрадамі: 1) месца (адказваюць на пытанне *дзе?*, *куды?*, *адкуль?*): *з Пінска да Мінска* 'паўсюдна' [3, с. 392] і інш.; 2) часу (адказваюць на пытанні *калі?*, *з якога часу?*, *да якога часу?*): *як рак на Лысай гары засвішча* 'ніколі ці невядома калі' [3, с. 425] і інш.